

ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโค้งเรือง ตำบลรังกาใหญ่
อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

SUCCESS OF BANCHONGCORUNGRUEANG MUSHROOM CULTIVATE COMMUNITY
ENTERPRISE GROUP IN RUNGKAYAI SUBDISTRICT, PHIMAI DISTRICT,
NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

อริญชยา อุดลย์เดช¹ และ พรรณา ไวกกุล¹
Arinchaya Aduldej¹ and Phanna Waikakul¹

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการซึ่งทำให้วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโค้งเรืองประสบความสำเร็จ โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและการสนทนากลุ่ม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้แก่ คณะกรรมการและผู้แทนจากองค์กรที่ให้การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโค้งเรือง

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโค้งเรืองประสบความสำเร็จ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการกลุ่ม ประธานกลุ่มมีภาวะผู้นำ สมาชิกมีความสามัคคี 2) การผลิต เป็นไปตามมาตรฐาน GAP และผลผลิตมีคุณภาพดี 3) การตลาด มีตลาดที่แน่นอนประกันราคาผลผลิตได้ 4) การเงินและบัญชี สมาชิกมีการจัดทำบัญชีของตนเอง และบัญชีรายได้ของกลุ่มมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ 5) ภาครัฐให้การสนับสนุนโดยการให้ความรู้ คำแนะนำ วัสดุอุปกรณ์ในการเพาะเห็ด เงินทุน และช่วยส่งเสริมการตลาด

ABSTRACT

This research aims to study the successful management of Banchongcorungrueang Mushroom Cultivate Community Enterprise Group. The study was conducted by means of in-depth interview, participative observation and focus group discussion. Samples were members of committee and representatives of government sectors and agents.

The results revealed that factors affected the success of Banchongcorungrueang Mushroom Cultivate Community Enterprise Group including ;1) The Group's Organizing : The group's president had his leadership as well as its members had their unity, 2) Producing : The group followed all GAP standards which resulted in good quality of the products, 3) Marketing : The group had its target market and could guarantee the price of all product, 4) Financing and Accounting : The members made their own financial record and account, so the income of the group could be verify. 5)

¹ สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40002

¹ Department of Public Administration in Local Government, College of Local Administration, Khon Kaen University, Khon Kaen 40002

Support from government: The government sector supported the group with knowledge, suggestion, materials and equipments, fund and assisted with marketing promotion.

Key Words: Successful, Community Enterprise Group

E-mail address: sa32499@windowslive.com

คำนำ

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโค้งเรื่อง ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาใช้ในการดำเนินงานของกลุ่ม เมื่อเกิดปัญหากลุ่มพึ่งพาตนเองโดยใช้วิธีระดมความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มเพื่อหาวิธีแก้ปัญหา และศึกษาจากเครือข่ายต่างๆ แล้วนำมาทดลองปฏิบัติเพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมจนได้ผลดี มีความสำเร็จในการดำเนินงาน ธนาคาร เรื่องศิลป์สุวิทย์ (2549) ได้ศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่าการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานในจังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาจากระดับความสำเร็จและปัญหาในด้านต่างๆ ทั้ง 4 ด้าน คือด้านการตลาด ด้านการผลิต ด้านการเงิน และด้านการจัดการ โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีในเรื่องการบริหารจัดการ ปัจจัยของความสำเร็จ และการวิเคราะห์ SWOT สรุปได้ว่า ระดับความสำเร็จของกิจการสามารถวัดได้จากผลการดำเนินงานในด้านการบริหารจัดการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการตลาด ด้านการผลิต ด้านการเงิน ด้านการจัดการ และด้านอื่นๆ เช่น การช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ การเงิน การปรับปรุงคุณภาพสินค้า เพื่อให้ได้มาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของลูกค้า การให้แหล่งเงินทุน เป็นการให้โอกาสกับวิสาหกิจชุมชน ในการลงทุนทำธุรกิจ

การศึกษาความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโค้งเรื่องในครั้งนี้ เป็นศึกษาเพื่อค้นหาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโค้งเรื่องประสบความสำเร็จ โดยผลการศึกษาที่ได้จะนำไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาในกลุ่มอาชีพอื่น รวมถึงนำไปเป็นแนวคิดในการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้เกิดความสามัคคีในองค์กรต่อไป

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้จะดำเนินการศึกษาโดยการการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม นอกจากนี้แล้วยังใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิที่เป็นข้อมูลในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวที่จะศึกษา ได้แก่ บทความวิชาการ บัญชีรายรับ-รายจ่ายของกลุ่ม รายงานการประชุม บันทึกผลการศึกษาดูงานของกลุ่ม

ประวัติความเป็นมาและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโค้งเรื่อง

ศึกษาความเป็นมา และการบริหารจัดการกลุ่มของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโค้งเรื่อง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ทำการศึกษาจากคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโค้งเรื่องจำนวน 13 คน ได้แก่ ประธาน รองประธาน เลขานุการ ผู้ช่วยเลขานุการ เหรัญญิก ผู้ช่วยเหรัญญิก กรรมการ ฝ่าย-ถอนเงิน กรรมการปฏิคม และประชาสัมพันธ์ 2 คน กรรมการ 4 คน

การให้การสนับสนุนและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มขององค์กรที่มีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการให้การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน

ศึกษาเกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ศึกษาจากเอกสาร สมุดบัญชีของกลุ่ม โดยมีแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือ ทำการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของแต่ละองค์กร จำนวน 11 คน ได้แก่ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรสังกัดสำนักงานเกษตรอำเภอพิมายผู้ที่รับผิดชอบตำบลวังกาใหญ่ และผู้ที่รับผิดชอบงานส่งเสริมสถาบันเกษตรกร นักวิชาการเกษตร สังกัดศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรโนนสูง นายกเทศมนตรีตำบลวังกาใหญ่ รองนายกเทศมนตรีตำบลวังกาใหญ่ ปลัดเทศบาลตำบลวังกาใหญ่ นักเทคโนโลยีสังกัดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี พนักงานราชการครูสังกัดวิทยาลัยการอาชีพพิมาย ประธานชมรมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอำเภอพิมาย นักวิชาการพัฒนาชุมชนสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพิมาย และหัวหน้าฝ่ายพัฒนานิคมสร้างตนเองพิมาย

ความต้องการของตลาด

ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของตลาด ด้านปริมาณ คุณภาพ เส้นทางการจำหน่าย ราคาที่ตกลงซื้อขาย เหตุผลที่พ่อค้าติดต่อซื้อขายกับกลุ่ม โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก มีแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือ ทำการสัมภาษณ์พ่อค้าแม่ค้าที่รับซื้อเห็ดจากวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโค้งเรือ จำนวน 3 คน

สถานการณ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโค้งเรือ

ศึกษารววิเคราะห์ เกี่ยวกับ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโค้งเรือโดยวิธี SWOT Analysis มีแนวทางการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นเครื่องมือ กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 27 คน ได้แก่ คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโค้งเรือ จำนวน 13 คน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสนับสนุนกลุ่ม จำนวน 11 คน พ่อค้าแม่ค้าที่รับซื้อเห็ดจากวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโค้งเรือ จำนวน 3 คน

ผลการศึกษา

ประวัติความเป็นมาและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโค้งเรือ

จากการศึกษาพบว่า เมื่อปี พ.ศ. 2539 นายสนธิ โธนาพิมาย ได้ประกอบอาชีพเพาะเห็ดฟางโรงเรือน เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวในเวลาว่างจากการทำนาและเพื่อนบ้านสนใจประกอบอาชีพเพาะเห็ดฟางโรงเรือนเหมือนนายสนธิ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2542 ได้จัดตั้งเป็นกลุ่มส่งเสริมอาชีพ โดยใช้ชื่อกลุ่มว่า “กลุ่มเพาะเห็ดฟางบ้านช่องโค้งเรือ” และจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน และได้รับการรับรองแหล่งผลิตพืช (Good Agricultural Practice : GAP) ในโครงการอาหารปลอดภัย (Food Safety) ด้านพืช จากกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 จนถึงปัจจุบัน

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโค้งเรือ มีการบริหารจัดการกลุ่ม การผลิต การตลาด การเงิน และบัญชี ดังนี้

1. การบริหารจัดการกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโค้งเรือ มีการจัดตั้งคณะกรรมการ โดยแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน มีการพูดคุยกันทุกวัน และมีการนัดประชุมอย่างเป็นทางการทุก 3 เดือน

กลุ่มมีการตั้งกฎระเบียบหรือข้อตกลง ซึ่งสาระสำคัญของข้อตกลงของกลุ่ม ประกอบด้วย บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่ม การรับสมัครสมาชิก และการจัดการเงินรายได้ของกลุ่ม

2. ด้านการผลิต มีการเพาะเห็ด 2 ชนิด คือ เห็ดฟาง และเห็ดนางฟ้า ซึ่งสมาชิกทุกคนมี โรงเรือนเพาะเห็ดเป็นของตนเอง และอยู่ในบริเวณที่พักอาศัย แรงงานที่ใช้ในการผลิตเป็นแรงงานในครัวเรือน และสมาชิกภายในกลุ่ม มีการจ้างแรงงานเสริมเป็นบางครั้ง ปัจจุบันมีผลผลิตเห็ดทั้งสิ้น 16 ราย รวมโรงเรือนเพาะเห็ดทั้งหมด 47 โรงเรือน แบ่งเป็นโรงเรือนเพาะเห็ดฟาง 40 โรงเรือน และ โรงเรือนเพาะเห็ดนางฟ้า 7 โรงเรือน และมีการเพาะเห็ดขออนุญาตแทนเห็ดนางฟ้าในเดือน มีนาคม และเดือนเมษายน มีการวางแผนการผลิต ให้มีผลผลิตส่งตลาดอย่างต่อเนื่อง โดยทำการเพาะแต่ละโรงเรือนให้ช่วงเวลาเดียวกัน

กลุ่มควบคุมคุณภาพการผลิต ได้ตามที่กำหนด เห็ดมีดอกหนาไม่มีเชื้อรา หรือสิ่งเจือปนอื่นๆ ดอกยังไม่บาน เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1 นิ้ว โรงเรือนชั้นเพาะเห็ดเช็ดดูด้วยน้ำเปล่า ทำความสะอาด กวาดเอาวัสดุที่ตกลงไปทิ้งนอกโรงเรือน และ ปฏิบัติทุกขั้นตอนแบบปลอดภัยเพื่อให้ผ่านการรับรองแหล่งผลิตพืช Good Agriculture Practices (GAP)

3. ด้านการตลาด วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโค้งเรื่อง กำหนดราคาสินค้าโดย พิจารณาจากต้นทุนของวัสดุที่ทำเห็ด และราคากลางของตลาด ปัจจุบันเห็ดฟางที่ยังไม่บานประกัน ราคาขายก็โลกรั่มละไม่ต่ำกว่า 40 บาท เห็ดฟางที่บานแล้วราคาก็โลกรั่มละ 30 บาท จำหน่ายเห็ดให้กับแหล่ง ตลาดหลักคือ ตลาดสระบุรี โดยพ่อค้ารับซื้อเห็ดซึ่งมาจากอำเภอหนองบุญมากและตลาดในชุมชนโดย แม่ค้า บ้านช่องโค

กลุ่มทำการตลาด โดยการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนและการบอกปากต่อ ปากของลูกค้า และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับองค์กรต่างๆ ซึ่งหน่วยงานที่ช่วยกลุ่มหาตลาด ได้แก่ สหกรณ์ การเกษตรอำเภอพิมาย ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรโนนสูง สำนักงานเกษตรอำเภอพิมาย

4. ด้านการเงินและบัญชี สมาชิกแต่ละคนวางแผนการใช้จ่ายเองและจัดทำบัญชีอย่าง สม่ำเสมอ บัญชีเงินกลุ่มซึ่งมีรายได้มาจากเงินสัจจะออมทรัพย์เดือนละ 20 บาท เงินบำรุงถึงอบเห็ด ส่วนต่างค่า วัสดุเพาะเห็ดเหรัญญิกเป็นผู้จัดทำ มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ แต่ยังขาดการบริหารจัดเงินทุนอย่างมี ประสิทธิภาพ จึงไม่สามารถผูกขาดการซื้อวัสดุเพาะเห็ดได้

การให้การสนับสนุนและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มขององค์กรที่มีบทบาทและอำนาจ หน้าที่ในการให้การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน

จากการศึกษาพบว่าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโค้งเรื่องได้รับการส่งเสริมโดยการให้ความรู้ และสร้างเสริมประสบการณ์ ให้คำแนะนำ งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ จากเทศบาลตำบลวังน้ำเย็น สำนักงานเกษตรอำเภอพิมาย ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรโนนสูง ชมรมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน อำเภอพิมาย วิทยาลัยการอาชีพพิมาย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี นิคมสร้างตนเองพิมาย และ สำนักงาน พัฒนาชุมชนอำเภอพิมาย

องค์กรที่ให้การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโค้งเรื่องมีข้อเสนอแนะ ว่ากลุ่มจะต้องมี ความซื่อสัตย์ทำตามระบบมาตรฐานอาหารปลอดภัย และกลุ่มต้องบันทึกข้อมูลทุกด้านทั้งในการผลิต กลุ่ม

ควรดำเนินกิจกรรมผลิตเห็ดสด โดยเน้นคุณภาพผลิตภัณฑ์ ศึกษาหาความรู้อย่างต่อเนื่อง และสร้างเครือข่าย เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งให้กลุ่ม

ความต้องการของตลาด

ตลาดหลักของกลุ่ม มีสองตลาดคือ ตลาดสระบุรี และตลาดในชุมชน โดยมีคนกลางมารับซื้อที่กลุ่ม พบว่าตลาดสระบุรียังมีความต้องการอีกมากสามารถรับซื้อได้ไม่จำกัด แต่ตลาดชบเขาในช่วงวันที่มีฝนตก ต่อเนื่อง วันศุกร์ และวันเสาร์ เพราะไม่ค่อยมีคนมาซื้อของที่ตลาด แต่ประกันราคาให้กับกลุ่ม โดยจะรับซื้อไม่ต่ำกว่ากิโลกรัมละ 40 บาท ซึ่งราคาที่ตลาดสระบุรีจะสูงกว่าราคาซื้อที่กลุ่มกิโลกรัมละ 5-10 บาท โดยมีการตกลงราคากันก่อนซื้อ

พบว่า ตลาดในชุมชน ต้องการเห็ดฟางบานวันละประมาณ 8 กิโลกรัม ต้องการเห็ดนางฟ้าวันละประมาณ 2 กิโลกรัม ในวันตลาดนัดวันพุธต้องการเห็ดฟางบานวันละประมาณ 12 กิโลกรัม เห็ดนางฟ้าวันละประมาณ 5 กิโลกรัม

เห็ดที่กลุ่ม มีคุณภาพดี เนื้อแน่นแข็ง ไม่เน่าเสียง่าย และสมาชิกในกลุ่มมีอัธยาศัยที่ดี มีน้ำใจ มีความซื่อตรง มีความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และสามารถผลิตเห็ดได้ตามความต้องการของตลาดประกอบกับมีทำเลที่ตั้งของกลุ่มอยู่ใกล้ที่พักของผู้ซื้อ และอยู่ในเส้นทางที่เดินทางไปค้าขาย จึงทำให้พ่อค้ามาซื้อเห็ดที่กลุ่มอย่างสม่ำเสมอ

สถานการณ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโครงเรือ

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโครงเรือ มีจุดแข็ง เรื่องความสามัคคีและสถานที่ดำเนินการซึ่งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน ให้งานสมาชิกโดยไม่ต้องจ่ายค่าแรง สมาชิกมีประสบการณ์และมีตลาดที่แน่นอน สมาชิกมีส่วนร่วมในการบริหาร มีอำนาจในการต่อรองกับพ่อค้า มีตลาดรองรับไม่จำกัด ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP มีความขยันหมั่นเพียรและพัฒนาตนเองเสมอ มีจุดอ่อนเรื่องการบริหารจัดการเงินทุน ทำให้ไม่สามารถผูกขาดการซื้อวัสดุในการผลิต ทำให้เพิ่มกำลังการผลิตได้ยาก และมีโอกาสในเรื่องการเข้าร่วมตลาดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้แก่ ตลาดอาหารฮาลาล และตลาดอาหารเจและหน่วยงานราชการให้การสนับสนุน เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ ชมรมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอำเภอพิมาย เทศบาลตำบลวังหินใหญ่ นิคมสร้างตนเองพิมาย วิทยาลัยการอาชีพอำเภอพิมาย และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโครงเรือ ตำบลวังหินใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ผู้ศึกษาได้พบประเด็นที่น่าสนใจจึงได้นำมาสรุปและอภิปราย ดังนี้

1. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโครงเรือ ตั้งขึ้นเพื่อต้องการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวในเวลา ที่ว่างจากการทำการเกษตร ตั้งแต่ ปี 2539 ได้พัฒนาจนเป็นวิสาหกิจชุมชนเมื่อปี 2548 สมาชิกภายในวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโครงเรือ มีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ มีความสามัคคี มีความกตัญญู และมีความเอื้ออาทรต่อกัน ให้ความช่วยเหลือกัน มีคณะกรรมการที่แบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน สมาชิกของกลุ่มมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทุกขั้นตอน โดยไม่คิดค่าแรง จึงไม่จำเป็นที่จะต้องบริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการบริหารงานอย่างเป็นทางการ จึงทำให้การตั้งกฎระเบียบหรือข้อตกลงของกลุ่มไม่ซับซ้อน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสัจญญา เคนาภูมิ และคณะ (2552) ได้ดำเนินการศึกษาเรื่องความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนใน 4

จังหวัดชายแดนลุ่มน้ำโขง พบว่า การบริหารจัดการเมืองค้ประกอบได้แก่ (1) วางแผนแบบมีส่วนร่วม (2) จัดองค์กรอย่างกะทัดรัดตามความจำเป็น (3) การบริหารจัดการบุคลากรตามความสามารถและความถนัดของคน (4) การอำนวยการสั่งการตามความเหมาะสมและผู้นำมีอำนาจตัดสินใจหากเป็นผลดี (5) การประสานงานอย่างฉันทันทีนึ่งด้วยทัศนคติแบบครอบครัวเดียวกัน (6) การประเมินผลตนเอง และการประเมินผลจากหน่วยงานสังกัด (7) จัดการงบประมาณด้วยการระดมจากสมาชิก ขอสนับสนุนจากองค์กรอื่น และผลกำไรจากกิจกรรม (8) จัดการตลาดแบบบูรณาการทั้งรุกและรับด้วยการสร้างแรงจูงใจแก่สมาชิก (9) ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมด้วยความสมดุลระหว่างรายรับ-รายจ่าย

2. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโค้งเรื่อง มีเป้าหมายที่จะผลิตเห็ดที่มีคุณภาพ ให้ได้ถึงวันละ 1,000 กิโลกรัม เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด และคณะกรรมการกลุ่มพยายามเพิ่มความรู้ความสามารถในการผลิตและการจำหน่ายอยู่เสมอสอดคล้องกับเสรี พงศ์พิศ (2552) กล่าวว่า ระบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนจะสำเร็จได้เมื่อวิสาหกิจชุมชน มีวิธีคิดใหม่และปฏิบัติจนได้ผล และความรู้ ซึ่งได้จากการผสมผสานปรับประยุกต์ความรู้เก่ากับความรู้ใหม่ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ความรู้ที่เรียนรู้ได้จากท้องถิ่น จากผู้รู้ จากการปฏิบัติ พิสูจน์ ทดลอง

3. สมาชิกมีความรู้ที่ใช้ในการเพาะเห็ดโดยการถ่ายทอดและเรียนรู้จากประธานกลุ่ม การอบรมและการเรียนรู้ร่วมกันโดยการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ การลองผิดลองถูก ฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง แล้วนำความรู้ที่ได้จากคนที่ทำแล้วได้ผลดี มาบอกต่อ เมื่อแต่ละคนลองทำแล้วได้ผลดีเหมือนกัน จึงนำมาใช้เป็นวิธีการปฏิบัติของกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับเจษฎา นกน้อย และคณะ(2553) กล่าวว่า องค์การแห่งการเรียนรู้จะมีลักษณะที่แตกต่างจากองค์การโดยทั่วไป ทั้งนี้ เพราะองค์การแห่งการเรียนรู้เป็นองค์การที่มุ่งเน้นในการกระตุ้นแรงจูงใจ และจูงใจให้สมาชิกทุกคนในองค์การมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อขยายศักยภาพทั้งของตนเอง ที่มงาน และองค์การให้สามารถปฏิบัติภารกิจได้สำเร็จลุล่วงและบรรลุผลตามความมุ่งหมาย

5. กระบวนการบริหารการผลิต การบริหารการตลาด และกระบวนการจัดการด้านการเงินและบัญชี ยังมีบางส่วนที่บกพร่อง เช่น ในเรื่องของการผลิต เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโค้งเรื่อง ยังไม่สามารถผลิตได้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด ดังนั้นกลุ่ม จึงควรเน้นการเพิ่มจำนวนสมาชิก หรือสร้างเครือข่ายกับวิสาหกิจชุมชนอื่นที่ทำการเพาะเห็ด เพื่อให้ผลผลิตพอต่อความต้องการของตลาด

ในเรื่องการบริหารการตลาด กลุ่มมีวิธีการส่งเสริมการตลาด โดยทำความรู้จักกับผู้ที่ทำการค้าเกี่ยวกับพืชผลการเกษตร สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานที่ยินดีให้การสนับสนุนและพยายามผลิตเห็ดให้มีคุณภาพดี เมื่อหน่วยงานต่างๆเชิญชวนให้เข้าร่วมกิจกรรมใดๆ จะเข้าร่วมกิจกรรมเสมอ ซึ่งถือได้ว่า วิสาหกิจชุมชนบ้านช่องโค้งเรื่อง มีระบบการตลาดแบบผูกพัน ดังที่ เสรี พงศ์พิศ (2552) กล่าวว่า โดยทั่วไปตลาดของวิสาหกิจชุมชนมีอยู่ 3 ประเภท คือ 1.ตลาดพอเพียง 2. ตลาดผูกพัน และ 3. ตลาดแข่งขัน ซึ่งตลาดผูกพันคือตลาดที่มีการตกลงกันเรื่องจำนวนและระยะเวลาที่จะซื้อ ถ้าวิสาหกิจชุมชนสามารถหาตลาดผูกพันได้จะทำให้มีสมาชิกกับการรักษาและพัฒนาคุณภาพผลผลิตของตนเอง ไม่ต้องพะวงกับการหาตลาด

ในเรื่องของกระบวนการบริหารจัดการด้านการเงินและบัญชี วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโค้งเรื่อง มีความต้องการที่จะพึ่งตนเอง โดยใช้ทุนของตนเอง โดยทุกคนช่วยกันลงแรงและลงทุน ตามกำลัง แต่ไม่มีความสามารถในการเขียนโครงการ การนำเสนอผลงานของกลุ่ม หรือข้อมูลทางสถิติ ซึ่งผู้รับผิดชอบควรเป็น

คณะกรรมการกลุ่มร่วมกับหน่วยงานของรัฐ เนื่องจากสมาชิกไม่มีทักษะ และไม่ทราบวิธีการจัดทำ อีกทั้งไม่มีผู้ช่วยเหลือแนะนำ นอกจากนี้ควรเตรียมความพร้อมรองรับตลาดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนหรือ AEC กลุ่มได้เตรียมเขียนโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการในการช่วยเตรียมความพร้อม และติดต่อประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมารับรองมาตรฐานและให้คำแนะนำเพิ่มเติม สอดคล้องกับ ประเวศ วะสี (2540) เสนอไว้ว่า ความเข้มแข็งของชุมชนจึงเปรียบประดุจภูมิคุ้มกันทางสังคม โดยองค์ประกอบที่สำคัญในเรื่องชุมชนเข้มแข็งคือ เครือข่ายความร่วมมือ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือทุนเพื่อน ซึ่งจะทำให้มีความหลากหลาย ทั้งกิจกรรมและองค์กรหรือกลุ่มคนที่เข้าร่วมพัฒนา จะก่อให้เกิดอำนาจต่อรองและการพัฒนากิจกรรมสาธารณะร่วมกัน จะทำให้มีการติดต่อสื่อสาร มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นสาธารณะมากขึ้น จะส่งเสริมให้ชุมชนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง และเกิดสำนึกร่วมในความเป็นชุมชนท้องถิ่น และสำนึกสาธารณะเพื่อสังคมโดยรวม

ปัจจัยความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องรุ่งเรือง

จากการศึกษาทำให้สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องรุ่งเรืองประสบความสำเร็จได้แก่ 1) การบริหารจัดการกลุ่ม ประธานกลุ่มมีภาวะผู้นำ สมาชิกมีความสามัคคี 2) ด้านการผลิต เป็นไปตามมาตรฐาน GAP และผลผลิตมีคุณภาพดี 3) ด้านการตลาด มีตลาดที่แน่นอนประกันราคาผลผลิตได้ 4) ด้านการเงินและบัญชี สมาชิกมีการจัดทำบัญชีของตนเอง และบัญชีรายได้ของกลุ่มมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ 5) ภาครัฐให้การสนับสนุนโดยการให้ความรู้ คำแนะนำ วัสดุอุปกรณ์ในการเพาะเห็ดเงินทุน และช่วยส่งเสริมการตลาด

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องรุ่งเรือง ผู้แทนจากหน่วยงานราชการ ซึ่งให้สนับสนุนกลุ่ม พ่อค้าแม่ค้าผู้รับซื้อเห็ด ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ขอขอบคุณเทศบาลตำบลวังไทรใหญ่ ที่สนับสนุนทุนการศึกษา และขอกราบขอบพระคุณ ดร.พรธมา ไวกุล อาจารย์ที่ปรึกษาที่ให้คำแนะนำด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2547. **คู่มือการปฏิบัติงานการถ่ายโอนภารกิจของกรมส่งเสริมการเกษตรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.
- เจษฎา นกน้อย และคณะ. 2553. **นันทரசาระการจัดการความรู้และการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนาคาร เรื่องศิลปสุวิทย์. 2547. **การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานในจังหวัดเชียงใหม่**. การศึกษาอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประเวศ วะสี. 2540. **บทสัมภาษณ์ในประชาสังคม : ทรรศนะนักคิดในประเทศไทย**. น.พ.ชูชัย ศุภวงศ์ และยุวดี คาดการณ์ไกล (บรรณาธิการ). กรุงเทพฯ : มติชน.

พระสัจญา เคนาภูมิ และคณะ. 2552. **ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนใน 4 จังหวัดชายแดนลุ่มน้ำโขง [บทคัดย่อ]. สมาคมนักวิจัยในความอุปถัมภ์ของสภาวิจัยแห่งชาติ (วช.). ในบทคัดย่อวารสารวิจัยและพัฒนาโดยลงกรณีในพระบรมราชูปถัมภ์. หน้า 5-20.**